

ПОДАТКОВА РЕФОРМА ЯК ФАКТОР ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Починаючи з перших років незалежності Україна обрала шлях інноваційного розвитку економіки. Це пов'язано з необхідністю структурної перебудови економіки в напрямку розвитку наукоємних галузей, що дозволило б створити потужну конкурентоспроможну економіку. Згодом приймалися багато законодавчих актів та програм інноваційного спрямування, в яких підкреслювалася необхідність створення дієвих інструментів стимулювання інноваційної діяльності підприємств та інвестування саме у цю сферу.

В 2012 році фінансувалося за рахунок власних коштів підприємств 59,7 % всіх капітальних інвестицій та 63,9 % всієї інноваційної діяльності в Україні. Враховуючи те, що більша частина інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні фінансується за рахунок власних коштів підприємства, особливу увагу необхідно приділити створенню умов для збільшення основних джерел власного інвестиційно-інноваційного ресурсу підприємств, а саме чистого прибутку та амортизаційних відрахувань.

Це можливо за рахунок створення пільгових умов для інвестиційної та інноваційної діяльності, зменшення податкового навантаження підприємств та підвищення ефективності амортизаційної політики. Найбільшого ефекту щодо податкового стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств можна досягнути шляхом встановлення обґрунтованої системи податкових пільг.

Розглянемо, як зміна податкових пільг впливала на основні джерела інвестиційного ресурсу підприємств України (рис. 1).

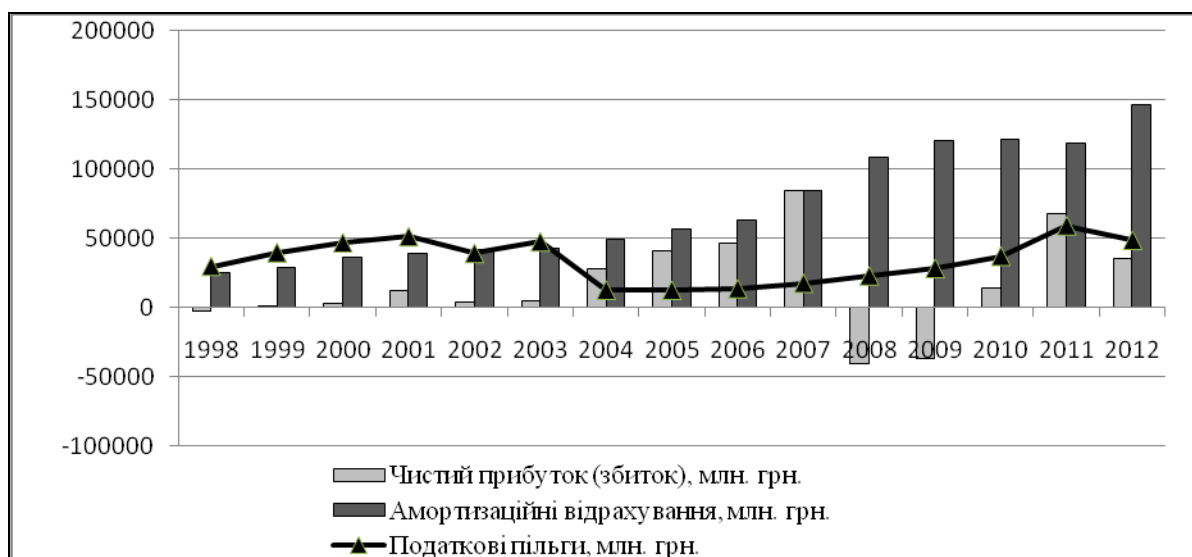

Рис. 1 Вплив податкових пільг на основні джерела власного інвестиційного ресурсу підприємств.

[Складено автором за даними Державного комітету статистики та Податкових органів України]

Так, особливо хотілося б відмітити етап податкової реформи за період 2000-2010 роки, на якому було виділено в довідниках податкових пільг юридичним особам два таких види пільг по податку на прибуток як пільги вільним економічним зонам (в періоді 2000-2005 роки) та спеціальні режими інноваційної діяльності (в періоді з 2006

до 2011 року). Не дивлячись на зменшення загальної кількості пільг починаючи з 2000 року виділення в їх складі податкових пільг діючим вільним економічним зонам сприяло тому, що за всі роки дії цих пільг спостерігалось отримання чистого прибутку на підприємствах, який мав тенденцію до збільшення, окрім 2002 та 2003 років. Амортизаційні відрахування в цей період (2000-2005 роки) теж мали тенденцію до зростання. Однак в 2005 році було відмінено дію вільних економічних зон та в довіднику пільг з 2006 року з'явилася інша група пільг з податку на прибуток, а саме пільги спеціальним режимам інноваційної діяльності. Так, за період дії цих пільг (2006-2010 роки) спостерігалось збільшення загальної кількості наданих пільг платникам з одночасним збільшенням показників чистого прибутку та амортизаційних відрахувань (виключенням є значення показнику чистого прибутку в кризові 2008-2009 роки).

Таким чином, можна стверджувати, що діючі податкові пільги сприяли збільшенню основних джерел інвестиційного ресурсу підприємств. Тепер визначимо, чи створювалися цими пільгами стимули для вкладення створеного інвестиційного ресурсу у інноваційно-інвестиційну діяльність.

Розглянемо, як зміна податкових пільг впливала на зміну показників інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні (рис. 2).

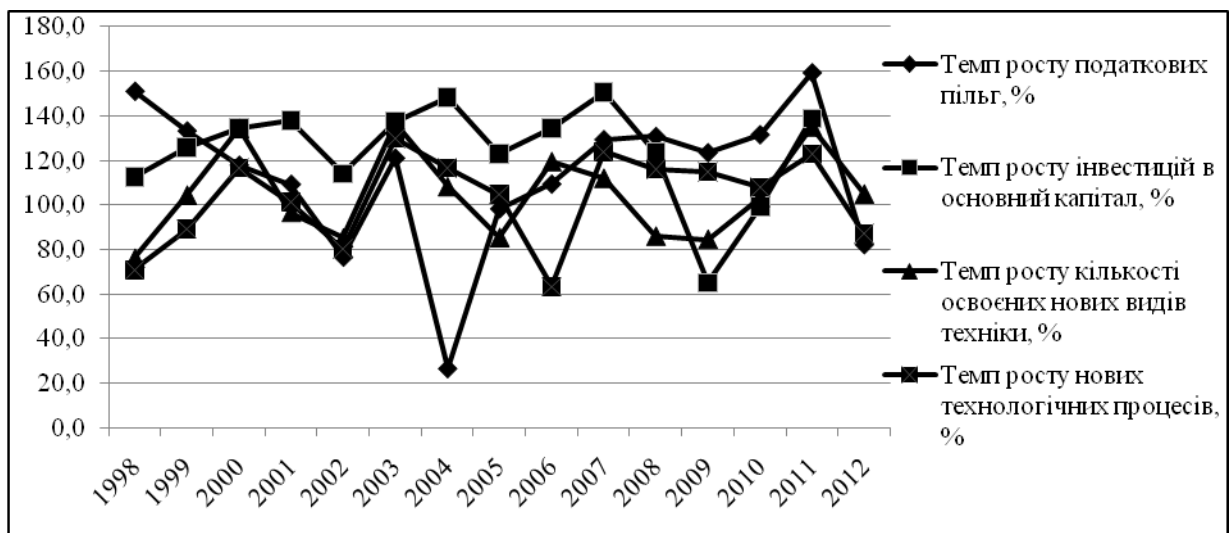

Рис. 2 Вплив податкових пільг на деякі показники інвестиційної та інноваційної діяльності за період 1998-2012 роки

[Складено автором за даними Державного комітету статистики та Податкових органів України]

Як показує проведений аналіз, немає чіткої залежності темпів росту податкових пільг та темпів росту показників інноваційно-інвестиційної діяльності, що свідчить про неефективність та низьку результативність встановлених податкових пільг на всіх етапах проведення податкової реформи щодо їх стимулюючої дії на проведення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємствами України.

Таким чином, важливим завданням наступного етапу податкової реформи України є підвищення стимулюючої дії податкових пільг щодо підвищення інноваційно-інвестиційної активності підприємств. Тобто, на нашу думку, податкова реформа може бути використана як фактор інноваційно-інвестиційного розвитку в Україні.

Варто відмітити, що можливими інструментами податкового стимулювання інвестиційно-інноваційної сфери для їх застосування в Україні, є: застосування інвестиційної податкової знижки; застосування інвестиційного податкового кредиту; застосування прискореної амортизації; інші види податкових пільг, що мають інноваційно-інвестиційний характер.